

Statens årsredovisning 2002



En sammanfattning av statens finanser och vissa verksamhetsmål



2002 i sammandrag



Sverige ligger i täten 3

Den statliga ekonomin slutade med överskott 2002 konstaterar finansminister Bosse Ringholm.

Sysselsättningsmålet och socialbidragsmålet 5

Sysselsättningsgraden är 78,1 procent, regeringens mål är 80 procent. Socialbidragsberoendet minskar.

Sverige bäst i EU i tillväxtpolitik 8

Sverige ligger i topp enligt indikatorerna i EU:s Lissabonstrategi.

Reformer för 49 miljarder 11

Utgifts- och skattereformer genomfördes för sammanlagt 49 miljarder kronor 2002.

21 miljarder i resultat 2002 12

Resultaträkningen visar ett överskott på 21 miljarder kronor, en minskning med 32 miljarder jämfört med 2001.



Privatpersoners skatt 482 miljarder 14

Privatpersoner betalade 482 miljarder i bl.a. kommunal och statlig inkomstskatt samt fastighetsskatt, 23 miljarder mindre än 2001.

Kostnaderna för sjukförsäkring fortsatte upp 15

Kostnaderna för sjukpenning och förtidspension ökade med 8 miljarder 2002.

Statsskulden fortsatte att minska 16

Balansräkningen visar att statsskulden minskade med ytterligare 33 miljarder till 1 121 miljarder kronor.

Statens utgiftstak klarades 18

Statsbudgetens överskott blev 1,2 miljarder och taket för statens utgifter klarades.

3600 fler anställda i staten 20

Efter de senaste årens minskning av statligt anställda noterades en ökning 2002.



Notiser 22

EU-avgiften minskade och ersatta sjukdagar fortsatte att öka.

Sverige ligger i täten

Trots sämre konjunktur slutade den statliga ekonomin med överskott 2002 och riksdagens utgiftstak klarades. Det konstaterar finansminister Bosse Ringholm i en intervju, där han också framhåller att Sverige håller en bra reformtakt inom ekonomin.

Vad är det viktigaste alla bör veta om statens finanser?

På vilket sätt ens skattepengar går till olika former av välfärd som bland annat skola och omsorg.

Vad är det mest positiva i årets årsredovisning?

Att ekonomin går ihop. Att vi för sjätte året i rad klarar utgiftstaket, det vill säga att vi bestämt att vi ska ha vissa utgifter som inte får överskridas – och klarat det. Det är viktigt, för det skapar ett förtroende för ekonomin, vilket i sin tur är en förutsättning för jobb och välfärdspolitik.

Vad är det mest negativa?

Att konjunkturen har försämrats under 2002, både internationellt och i Sverige.

Ett skäl till att resultaträkningen visar ett överskott är att kronan har stärkts. Har ni haft tur 2002?

Både och. Kronan har stärkts vilket har gett staten lägre räntekostnader. Men omvänt har en stark krona försvagat vår export.

Regeringens mål är att sysselsättningsgraden ska vara 80 procent år 2004. Är det verkligen realistiskt?

Det beror på hur konjunkturutvecklingen ser ut. Vi har närmast oss sysselsättningsmålet, men om vi ska nå det till 2004, så måste vi ha hjälp av en stark konjunktur. Det kan bli mycket svårt.

Vad är den största möjligheten för svensk ekonomi?

Vi har i grunden en stark ekonomi. Nu är det viktigt att vi kan hålla kursen. I ett europeiskt sammanhang rankas vi som det land i EU som har den bästa reformviljan och de bästa reformresultaten.

Ser man på indikatorerna i EU:s Lissabonstrategi så ligger Sverige som du säger bra till överlag. Men i några fall ligger vi sämre till, till exempel investeringar i näringslivet.

Att vi ligger långt fram i fråga om ekonomiska reformer innebär inte att vi är nöjda. Att vi ligger sämre till vad gäller investeringar beror på att vi har stora företag som drabbats hårt av konjunkturedgången, inte minst i telekomindustrin.





Vad är du mest nöjd med under dina fyra år som finansminister?

Framförallt att vi har halverat arbetslösheten från 1996 till 2000. När vi satte upp det målet sa nästan alla att vi inte skulle klara det, men det gjorde vi.

Vilken har varit den största besvikelsen?

Jag bär inte på några besvikelser. Jag försöker göra något åt saker istället. Kampen mot ekonomisk brottslighet och skattefusk är två områden där vi kommer att göra mer framöver.

Om man frågade folk på gatan skulle många säga att de fått det sämre. Vad är ditt budskap till dem?

De allra flesta har fått det bättre. Det är 300 000 fler som har fått jobb. Skolan och sjukvården har fått ökade resurser. Avgifterna i barnomsorgen har minskat kraftigt. Pensionerna har höjts. Men det finns också de som har fått det sämre. Mitt budskap är att vi måste öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Vi måste fokusera mer på tillväxt. Att fördela pengar är viktigt, men innan man fördelar måste man också skapa resurser. Det diskuterar vi för lite – hur vi skapar fler jobb och företag.

Det här är tredje året ni ger ut en kortversion av Årsredovisning för Staten. Varför ger ni ut den här skriften?

Jag tycker det är naturligt att du som skattebetalare och medlem i den svenska staten också får en redovisning av vad din skatt används till. Är du med i en förening får du en årsredovisning från den. Mitt framtida mål är att när du får din deklaration får du också en kort årsredovisning över vad som hänt.

Det är mycket siffror som redovisas i skriften, är det något särskilt du skulle vilja att alla kände till?

Jag tror inte jag kan lyfta ut en enda sak. Barnfamiljer vill nog veta hur mycket som går till barnbidrag och skola. Är du 80 år är du kanske mer intresserad av sjukvård och pensioner. Något som jag själv framhåller är att Sverige är långt framme vad gäller ekonomiska reformer, internationellt sett.

Stämmer det att du för kassabok över din egen ekonomi?

Ja, jag skriver upp hur mycket jag tar ut från bankomaten och vad jag sen gör av pengarna. Jag är min egen kamrer och revisor, kan man säga, säger Bosse Ringholm och tar fram en färgglad och ganska sliten kassabok ur kavajfickan.

Sysselsättningsmålet

– den reguljära sysselsättningsgraden 78,1 procent

Två av regeringens viktigaste mål för Sveriges ekonomi är sysselsättningsmålet och socialbidragsmålet. Målen innebär att 80 procent av alla i arbetsför ålder ska vara reguljärt sysselsatta 2004, och att antalet socialbidragstagare ska halveras mellan 1999 och 2004. Staten gör många olika insatser speciellt riktade mot tillväxt och sysselsättning. Möjligheterna att nå målen beror dock även på externa faktorer, främst den internationella konjunkturen.

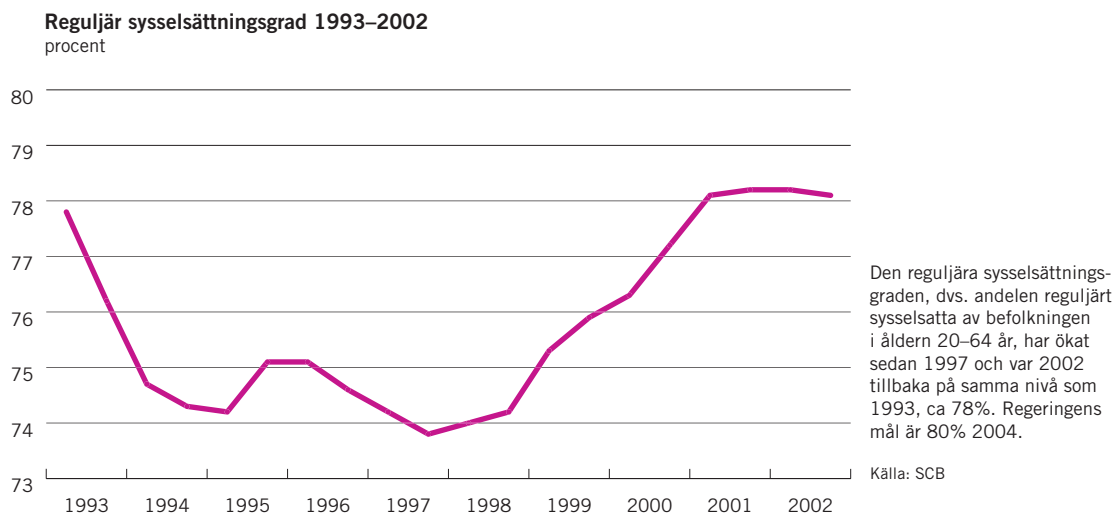
De kommande årtiondena kommer Sverige att ha avsevärt fler äldre invånare än tidigare; personer som på olika sätt behöver vård, omsorg och annan offentlig service. En hög sysselsättning ger skatteintäkter för att finansiera den servicen. Om fler arbetar innebär det också att färre människor behöver söka bidrag och andra sociala ersättningar på grund av sjukdom eller arbetslöshet.

Därför föreslog regeringen 1998 ett sysselsättningsmål. Sysselsättningsmålet, som godkändes av riksdagen, innebär att andelen reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 år ska öka från 73,9 procent 1997 till 80 procent 2004.

I antal personer innebar sysselsättningsmålet, enligt dåvarande beräkningar, en ökning med cirka 55 000 reguljärt sysselsatta årligen för att nå målet. Med reguljärt sysselsatta menas vanliga anställda och företagare, men också till exempel de som deltar i program för arbetshandikappade (t.ex. Samhall). Personer som är sysselsatta i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program (t.ex. har anställningsstöd) räknas däremot inte som reguljärt sysselsatta.

För 2002 var den reguljära sysselsättningsgraden 78,1 procent. Det är något lägre än beräknat, trots att både bruttonationalprodukten (BNP) och antalet reguljärt sysselsatta ökat mer än i de ursprungliga kalkylerna. Skälet till detta är att befolkningstillväxten varit mycket högre än väntat, vilket i sin tur beror på att invandringen varit större än beräknat.

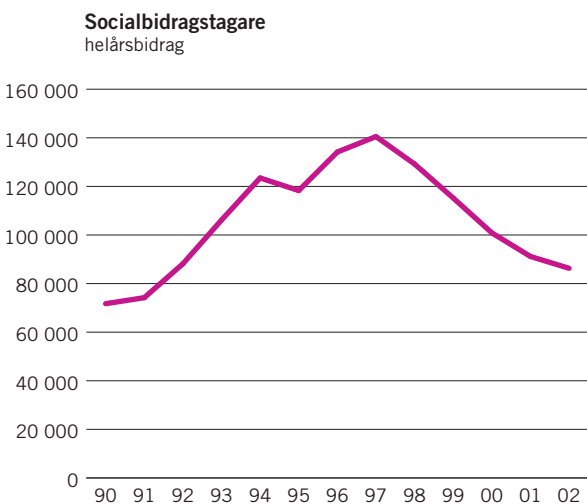
För att nå sysselsättningsmålet är insatser för några stora grupper utan reguljär sysselsättning särskilt viktiga. Exempel på sådana viktiga grupper är långtidsarbetslösa, ungdomar, invandrare och äldre. Den växande ohälsan är också ett hot mot sysselsättningen. Ju fler som kan återgå till arbete från olika former av sjukskrivning, desto bättre.



Socialbidragsmålet

År 2001 formulerade regeringen ett socialbidragsmål – att antalet socialbidragstagare ska halveras mellan 1999 och 2004. Det innebär att antalet helårsbidrag ska halveras från 115 200 år 1999 till 57 600 år 2004. Människor som idag lever på socialbidrag ska istället få möjlighet till arbete.

Under 1990-talets första hälft ökade socialbidragstagandet kraftigt i spåren av den ekonomiska krisen och arbetslösheten. Undersökningar visar ett starkt samband mellan sysselsättning och behovet av socialbidrag. Bättre sysselsättningsmöjligheter under senare år har också resulterat i ett minskat behov av socialbidrag. Mellan 1999 och 2001 har antalet helårsbidrag minskat med 24 000, dvs. 21 procent. Även under 2002 ser det ut att minska, om än i långsammare takt. Förutsättningarna för att Sverige ska nå sysselsätt-



Diagrammet visar antalet socialbidragstagare omräknat till helårsbidrag. Sedan 1999 har antalet helårsbidrag minskat till 86 000 år 2002.

Källa: SCB och Finansdepartementet

nings- och socialbidragsmålen påverkas till stor del av faktorer utanför Sverige, som den internationella konjunkturen, men staten gör flera insatser speciellt riktade mot tillväxt och sysselsättning. Framför allt är det insatser inom arbetsmarknadspolitiken, näringspolitiken, den regionala utvecklingspolitiken och utbildningspolitiken som bidrar till att nå målen. Totalt uppgick de statliga satsningarna på dessa fyra områden till drygt 128 miljarder kronor 2002:

- **Arbetsmarknadspolitiken** omfattar en mängd åtgärder för att bland annat skapa ökad sysselsättning och tillväxt. Totalt satsades 61 miljarder kronor på detta område 2002, där de viktigaste uppgifterna är att arbetssökande snabbt ska hitta lediga jobb, att öka de arbetslösas kunskaper, att stötta dem som har svårt att hitta jobb och att garantera arbetslöshetsersättning. Arbetsmarknadspolitiken har också en viktig roll i integrationspolitiken genom insatser för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten bland invandrare. Inom området är Arbetsmarknadsverket den viktigaste statliga myndigheten.

- **Näringspolitikens** mål är att skapa tillväxt och sysselsättning genom fler och växande företag. Viktiga uppgifter är att underlätta företagens kapitalförsörjning, skapa möjligheter till företagsutveckling, arbeta med regelförenklingar för småföretag, öka konkurrensen och satsa på forskning och utveckling. Bland andra Nutek, Patent- och registreringsverket, och Konkurrensverket verkar inom detta område. 1,6 miljarder kronor satsades på näringspolitiken 2002.

- **Regional utvecklingspolitik** ska skapa fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med god service i hela landet. Det innebär i praktiken bland annat företagsstöd, transportbidrag och landsbygds-lån. Glesbygdsverket är en av myndigheterna som arbetar inom detta område. 3,2 miljarder kronor satsades på den regionala utvecklingspolitiken 2002. Drygt en tredjedel av dessa pengar kom från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

- **Utbildningspolitiken** har som mål att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation med en hög kvalitet på utbildningen. Utbildningspolitiken omfattar allt från förskola och skola till högskoleverksamhet och vuxen-utbildning. Studiestöd ingår också. Totalt satsades ungefär 185 miljarder kronor 2002. Av dessa stod staten för ungefär en tredjedel – resten finansierades av kommuner, landsting och andra organisationer. Förutom universitet och högskolor arbetar bland annat Statens skolverk, Högskoleverket och Centrala studiestödsnämnden (CSN) inom detta område.



Sverige bäst i EU i tillväxtpolitik

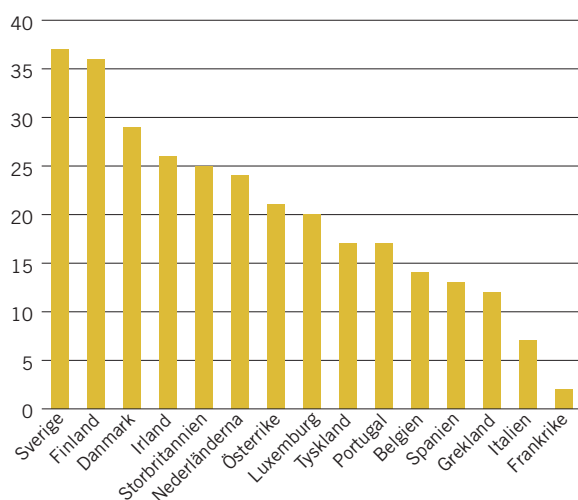
Sverige är det land som har kommit längst bland EU-länderna i arbetet med Lissabonstrategin, som ska göra EU till världens bästa ekonomi 2010. Sverige placerar sig bland de tre bästa i flest indikatorer, därefter kommer Finland och Danmark.

Våren 2000 fastställde Europeiska rådet (stats- och regeringscheferna i EU) en strategi vid ett toppmöte i Lissabon. Strategin blev startskottet för att bättre anpassa unionens politik efter den nya globala kunskapsekonomin. Målet är att EU 2010 ska vara världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga region, en region med uthållig ekonomisk tillväxt, fler och bättre jobb samt ökad social sammanhållning.

Lissabonstrategin innehåller åtgärder för tillväxt, sysselsättning, konkurrenskraft och hållbar utveckling. På flertalet områden fattar dock EU inga beslut som är bindande för medlemsländerna, utan varje land bestämmer självt hur målen ska nås.

Nordiska välfärdsstater bäst på tillväxtpolitik

Antal indikatorer med 1–3:e placering



Sverige tillhör EU:s tre bästa länder inom 37 av Lissabonstrategins 107 strukturindikatorer.

Varje år träffas Europeiska rådet för att följa upp strategin och diskutera ytterligare delmål och åtgärder. Länderna får genom diskussionerna inblick i varandras arbete mot de gemensamma målen. Hur varje land lyckas mäts med så kallade strukturindikatorer.

Totalt finns drygt 100 strukturindikatorer uppdelade på sex kategorier: ekonomierna i sin helhet, sysselsättning, innovation och forskning, ekonomiska reformer, social sammanhållning samt miljö. Även om indikatorerna i vissa fall är svåra att mäta och inte alltid mäts från samma jämförelseår, ger de ändå en bild av framstegen och vad som återstår att göra fram till 2010.

Av den senaste rapporten framgår att Sverige kommit längst inom EU i arbetet med Lissabonstrategin, tätt följt av de övriga nordiska länderna. Sverige är det land som oftast placerar sig bland de tre främsta EU-länderna inom strategins områden, till exempel offentliga finanser, sysselsättning, jämn inkomstfördelning, miljö, och investeringar i utbildning.

Sverige uppfyller redan idag flera av de gemensamma målsättningarna inför 2010, till exempel inom sysselsättning. Det finns dock områden där Sverige ligger sämre till, t.ex. arbetskraftskostnad, relativ prisnivå och investeringar i näringslivet.



Strukturindikatorerna i EU:s Lissabonstrategi

De totalt 107 strukturindikatorerna kan grupperas efter 42 huvudindikatorer.

+ = Sverige bland de tre bästa i EU
o = Sverige varken bland de tre bästa eller sämsta
- = Sverige bland de tre sämsta i EU

INDIKATOR	SVERIGES STÄLLNING		
Ekonomierna i sin helhet			
1. BNP-tillväxt och BNP per capita		o	
2. Arbetsproduktivitet		o	
3. Sysselsättningsökning		o	
4. Inflationstakt		o	
5. Arbetskostnadsökning	-		
6. Budgetbalans			+
7. Statsskuld		o	
Sysselsättning			
8. Sysselsättningsgrad			+
9. Sysselsättningsgrad för äldre			+
10. Hög genomsnittlig pensionsålder		o	
11. Löneskillnader kvinnor-män		o	
12. Skattesats på låginkomsttagare	-		
13. Livslångt lärande (vuxenutbildning)		o	
14. Olycksfall i arbetet	-		
15. Arbetslöshet		o	
Innovation och forskning			
16. Offentliga utgifter för utbildning			+
17. Utgifter för forskning och utveckling			+
18. Tillgång till Internet			+
19. Universitetsexamina i vetenskap och forskning		o	
20. Patentansökningar per capita			+
21. Riskkapitalinvesteringar			+
22. Utgifter för IT			+

Källa: Kommissionens vårrapport till Europeiska rådet 2003.

INDIKATOR	SVERIGES STÄLLNING		
Ekonomiska reformer			
23. Relativ prisnivå	-		
24. Priser för:			
– tele			+
– el			+
– gas		o	
25. Konkurrens el/tele		o	
26. Annonserad offentlig upphandling			+
27. Låg nivå på statligt stöd			+
28. Företagsinvesteringar	-		
Social sammanhållning			
29. Jämn inkomstfördelning			+
30. Risk för fattigdom:			
– före sociala transfereringar	-		
– efter sociala transfereringar			+
31. Varaktig risk för fattigdom			Ingen uppgift
32. Regionala skillnader i sysselsättningsgrad		o	
33. Elever som fullföljer sin skolgång			+
34. Långtidsarbetslöshet		o	
35. Hushåll utan arbete			Ingen uppgift
Miljö			
36. Utsläpp av växthusgaser			+
37. Låg energintensitet		o	
38. Transportvolym som andel av BNP		o	
39. Transportströmmarnas fördelning			+
40. Luftkvalitet i städerna		o	
41. Kommunalt avfall			Ingen uppgift
42. Andel förnybara energikällor			+

Vill du veta mer? Beställ broschyren "Lissabonstrategin – VM i hållbar tillväxt" från Finansdepartementet eller besök www.finans.regeringen.se

Hur fungerar den statliga ekonomin?

På förslag från regeringen fastställer riksdagen varje höst kommande års statsbudget och tak för statens utgifter. I april lämnar regeringen en årsredovisning för staten till riksdagen med en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten under föregående år.

Regeringen har den verkställande makten i staten och ser till att myndigheter och affärsverk driver sina verksamheter enligt riksdagens direktiv. Den företräder också staten som ägare i statens dotterbolag (de bolag där staten har över 50 procent ägarandel) och intresseföretag (20–50 procent ägarandel). AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten (PPM) är statliga myndigheter men skiljer sig från övriga myndigheter eftersom de regleras i en särskild lag.

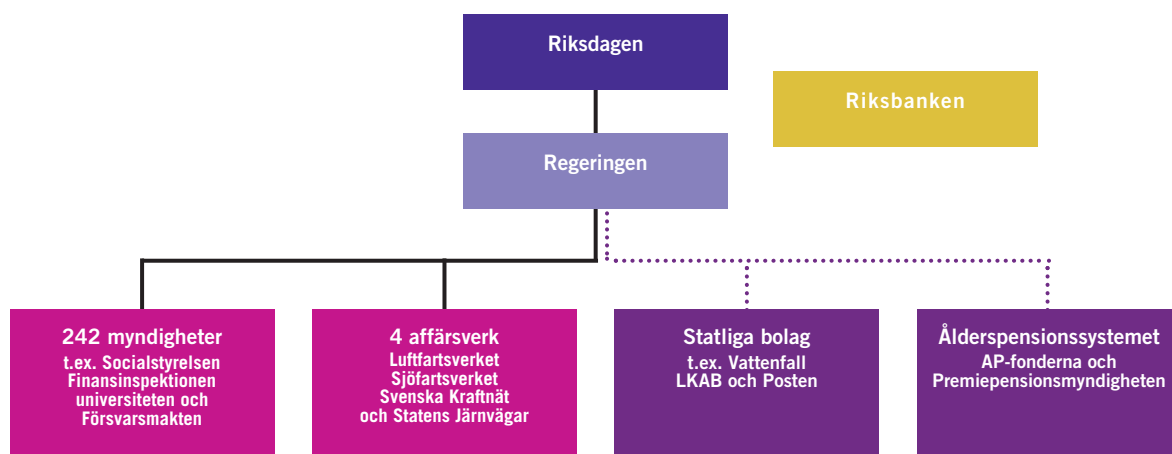
Årsredovisningen för staten upprättas för att i efterhand kontrollera utfallet på statsbudgeten och utvecklingen av statens finanser. Årsredovisningen inkluderar

även resultat- och balansräkningar samt en finansieringsanalys, ungefär som i ett vanligt företag. Dessutom innehåller den en sammanställning över den statliga sektorn.

I resultat- och balansräkningarna ingår alla myndigheter och affärsverk under riksdag och regering (cirka 250 stycken), samt de fonder som redovisas av myndigheter. Vidare ingår de allmänna försäkringskassorna, Allmänna Arvsfonden, Riksbankens grundfond och statens andelar i statliga bolag.

Däremot ingår inte Riksbanken, som har en självständig ställning. AP-fonderna och PPM tillhör ålderspensionssystemet och ingår inte på grund av pensionstillgångarnas speciella karaktär.

Den statliga ekonomin



Myndigheter och affärsverk ingår i resultat- och balansräkningarna för staten. Statens andelar i bolag påverkar både resultat- och balansräkningarna. Ålderspensionssystemet ingår inte i statens resultat- och balansräkningar, men resultaträkningen belastas med kostnader för ålderspensioner som betalas av Riksförsäkringsverket.

Utgifts- och skattereformer för 49 miljarder

År 2002 genomfördes utgiftsreformer för 22 miljarder kronor och skattereformer för 27 miljarder kronor. Samtidigt genomfördes utgiftsminskningar för 8 miljarder, bland annat inom försvaret. Här är några av de viktigaste reformerna:

<u>UTGIFTSREFORMER</u>	<u>MILJARDER KRONOR *</u>	<u>SKATTEREFORMER</u>	<u>MILJARDER KRONOR *</u>
Införande av maxtaxa i förskolan och skolbarnomsorgen	3,9	Sänkt inkomstskatt	13,2
Ökade resurser till vården och omsorgen	2,3	Skattereduktion för avgifter till fackförening och a-kassa	3,5
Ökade resurser till infrastrukturinvesteringar	2,0	Sysselsättnings- och nyanställningsstöd till kommuner och landsting	3,0
Fortsatt utbyggnad av högskolan och mer resurser till forskningen	1,4	Grön skatteväxling genom	
Höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen	1,0	- höjd energiskatt	-0,9
Ökade resurser till skolan	1,0	- höjd koldioxidskatt	-0,9
Införande av maxtaxa och förbehållsbelopp i äldreomsorgen	0,6	- höjd avfallsskatt	-0,2
Höjda anslag till polis, domstolar och kriminalvård	0,5	- höjt grundavdrag med 900 kronor	2,0
Förlängning av föräldraförsäkringen med en månad och höjd garantinivå	0,3	Lägre förmögenhetsskatt	1,8
Införande av högkostnadsskydd i tandvården för äldre personer	0,3	Sänkt skatt för pensionärer	1,6
Höjd biståndsram till 0,74 procent av bruttonationalinkomsten	0,2	Sänkt moms på böcker och tidskrifter	1,3
		Sjöfartsstöd	1,1
		Sänkta socialavgifter i glesbygd	0,6
		Alkoholskattesänkning	0,6

*Förändringen av utgifter och inkomster på stadsbudgeten jämfört med 2001.



Resultaträkningen

Överskott på 21 miljarder

Statens resultaträkning för 2002 visar ett överskott på 21 miljarder kronor, jämfört med 53 miljarder 2001. Försämringen av resultatet beror främst på att skatteintäkterna har minskat samtidigt som kostnaderna har ökat. Resultatet har påverkats positivt av att kronan har stärkts under året.

Resultaträkningen visar intäkter och kostnader för 2002. Både resultaträkningen och balansräkningen är konsoliderade, dvs. interna mellanhavanden inom staten är borträknade. Detta gäller exempelvis köp och försäljningar mellan myndigheter samt myndigheternas arbetsgivaravgifter.

Intäkterna utgörs i första hand av **skatter** och till mindre del av **avgifter** och **bidrag** från bl.a. EU. Intäkterna av skatter m.m. uppgick 2002 till 826 miljarder kronor, en minskning med 42 miljarder.

Kostnaderna består främst av **transfereringar**, dvs. de stora bidrags- och försäkringssystemen (t.ex. sjukförsäkringen, ålderspensioner och bidrag) samt kostnader för myndigheternas verksamhet. Transfereringarna



(exklusive avsättning till/upplösning av fonder) uppgick 2002 till 648 miljarder kronor, en ökning med 15 miljarder. Skatter och transfereringar beskrivs närmare på nästa uppslag.

Kostnaderna för myndigheternas verksamhet uppgick till 178 miljarder, en ökning med 16 miljarder kronor. Personalkostnaderna ökade med 8,5 miljarder, främst beroende på att kostnaderna för tjänstepensioner har ökat med 5,1 miljarder och att lönekostnaderna, exklusive arbetsgivaravgifter, har ökat med 3,3 miljarder. Lönekostnadsutvecklingen förklaras både av löneutvecklingen och av att antalet anställda ökat.

Lokalkostnaderna har ökat med 1,5 miljarder och övriga driftkostnader med 2 miljarder. Avskrivningar och nedskrivningar av anläggningstillgångar ökade med 4 miljarder kronor, främst till följd av att Försvarsmakten gjorde stora nedskrivningar av beredskapsinventarier.

Resultatet från andelar i dotter- och intresseföretag har minskat med 6,2 miljarder. Resultatet påverkades negativt av statens andel i TeliaSoneras förlust (7,5 miljarder). Resultatet påverkades däremot positivt av ökade vinster i Vattenfall (+3,4 miljarder i resultatförbättring) och Posten (+5 miljarder i resultatförbättring). Se också avsnittet om de statliga företagen på sida 21.

Finansiella intäkter och kostnader, netto, utgörs huvudsakligen av kostnaderna för att förvalta statskulden, samt övriga finansiella intäkter och kostnader. Det finansiella nettot förbättrades 2002 med 48 miljarder kronor, från -87 miljarder kronor till -39 miljarder. Förbättringen förklaras främst av att kronan stärktes under 2002, vilket har medfört orealiserade valutavinster vid förvaltningen av statskulden.

Statens resultaträkning 2002

miljoner kronor

INTÄKTER	2002	2001
Skatter m.m.	825 506	867 662
Intäkter av avgifter, ersättningar och bidrag	58 662	59 199
Summa intäkter	884 168	926 861
KOSTNADER		
<i>Transfereringar</i>		
Lämnade bidrag m.m.	-647 502	-632 361
Avsättningar till/upplösning av fonder	-4 266	-4 293
<i>Summa transfereringar</i>	<i>-651 768</i>	<i>-636 654</i>
<i>Myndigheternas verksamhet</i>		
Kostnader för personal, lokaler, övrig drift avskrivningar och nedskrivningar	-178 329	-162 124
Summa kostnader	-830 097	-798 778
Saldo före resultat från andelar och finansiella poster	54 071	128 083
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	5 676	11 869
Finansiella intäkter och kostnader, netto	-39 024	-87 447
ÅRETS ÖVERSKOTT	20 723	52 505

Årsredovisningen för staten bygger på två olika sätt att redovisa:

Resultat- och balansräkningarna upprättas enligt bokföringsmässiga principer och liknar en traditionell årsredovisning. De upptar främst intäkter och kostnader samt tillgångar och skulder. Utgifterna för en investering fördelas över hela investeringens livslängd – ofta flera år.

Med skatteintäkter avses i resultaträkningen de skatter som debiterats under året. Det innebär att redovisningen omfattar dels preliminärskatter avseende 2002, dels slutreglering avseende inkomståret 2001 (skillnaden mellan slutlig och preliminär skatt). De redovisade skatterna avser således två olika inkomstår. Jämförelser görs dels mellan resultatet för varje år, dels mellan balansräkningens värde vid slutet av varje år.

Statsbudgeten är en plan för statens inkomster och utgifter för pågående och kommande år. Den upprättas enligt utgiftsmässiga och i vissa fall kassamässiga principer: utgifter och inkomster fördelas inte på flera år, utan redovisas vid betalningstillfället eller vid fakturering.

För statsbudgeten görs jämförelser dels mellan årets budget och årets utfall, dels mellan budgetsaldot (statens lånebehov) för olika år. Definitioner och begrepp skiljer sig delvis från de som används för resultat- och balansräkningarna, bland annat definitionen av staten då statsbudgeten omfattar alla inkomster och utgifter i staten som påverkar statens behov av att låna.

42 miljarder mindre i skatter

Statens debiterade skatteintäkter minskade med 42 miljarder kronor 2002 enligt resultaträkningen, främst beroende på skattesänkningar, lägre kapitalvinster för hushållen och lägre vinster i företagen 2001. Totalt uppgick de statliga skatteintäkterna till 826 miljarder.

De totala skatteintäkterna från privatpersoner uppgick till 482 miljarder kronor, varav 86 miljarder gick till staten. Resterande 396 miljarder tillföll kommuner och landsting. Privatpersoners skatter inkluderar bland annat inkomstskatt, allmänna egenavgifter, fastighetsskatt, förmögenhetskatt och intäkter från kapitalvinster. Privatpersoners inkomstskatt minskade med 23 miljarder 2002, främst till följd av lägre slutreglering av skatter och av höjd kompensation för den allmänna pensionsavgiften.

Intäkterna från arbetsgivaravgifter ökade med 11 miljarder kronor till drygt 291 miljarder kronor, främst beroende på att lönesumman ökade.

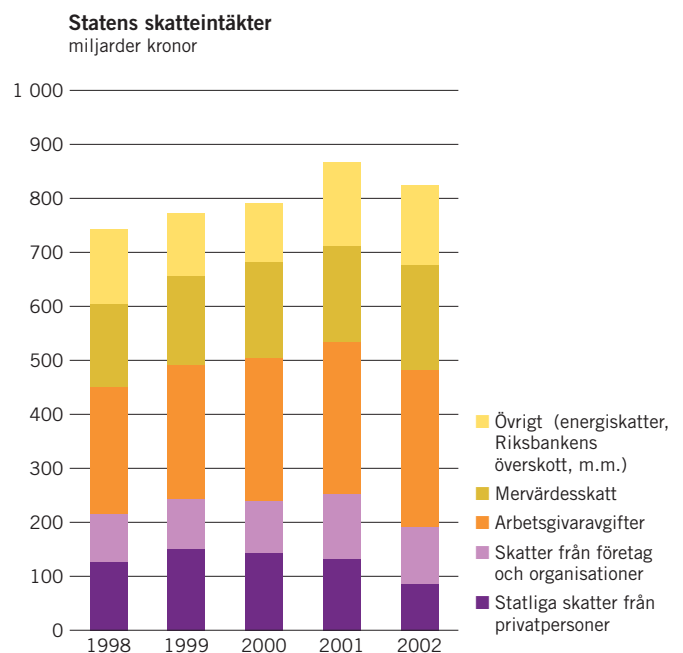


Mervärdesskatten ökade med 14 miljarder till 193 miljarder kronor, beroende på ökad privat och offentlig konsumtion.

Skatter från företag och organisationer minskade med 15 miljarder kronor till 105 miljarder. Minskningen 2002 förklaras dels av lägre vinster i företagen inkomståret 2001, dels av att försäkringsbolaget Alecta (f.d. SPP) lämnade stor återbäring 2001.

Posten **övrigt** i diagrammet intill består främst av:

- energiskatter (+3 miljarder till 56,5 miljarder)
- det överskott som Riksbanken inlämnar till staten varje år (27,3 miljarder varav 20 miljarder kronor var en extra inleverans 2002)
- alkohol och tobaksskatter (19,5 miljarder)



Statens totala skatteintäkter ökade till och med 2001, varefter de minskade 2002. Intäkterna från arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt fortsatte dock att öka även 2002

Transfereringar ökade med 15 miljarder

Transfereringar utgörs av bidrag och ersättningar som myndigheterna förmedlar främst till privatpersoner. Totalt ökade transfereringarna med 15 miljarder till 648 miljarder kronor 2002, främst beroende på ökade kostnader för socialförsäkringen.

I posten **socialförsäkring** ingår bl.a. ålderspensioner, stöd till barnfamiljer, sjukpenning, förtidspensioner, visst handikappstöd och läkemedelsförmåner. Kostnaderna för området socialförsäkring ökade 2002 med 20 miljarder, främst på grund av högre kostnader för ålderspensioner och ersättning vid arbetsförmåga. Under 1998–2002 har kostnaden för socialförsäkring ökat med 66 miljarder.

Pensionskostnaderna ökade med 8 miljarder 2002. Hälften av ökningen beror på fler ATP-pensionärer och högre genomsnittlig pensionspoäng hos nyblivna pensionärer, och hälften beror på indexförändringar vid beräkning av pensionerna.

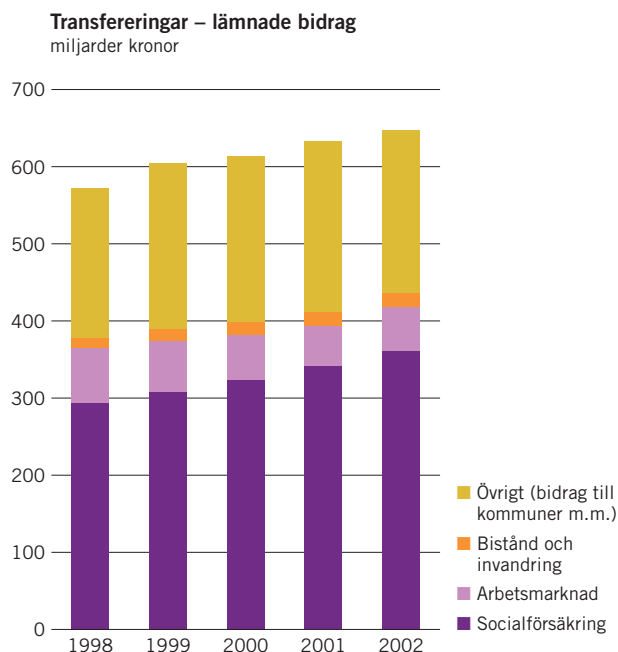
Kostnaderna för sjukpenningen fortsatte att öka 2002 (med 4 miljarder), beroende på fler sjukskrivningar och högre genomsnittlig ersättning. Kostnaderna för förtidspensioner ökade också med 4 miljarder. Stödet till barnfamiljer ökade med 0,8 miljarder och kostnaderna för läkemedelsförmåner ökade med 1,3 miljarder.



Inom området **arbetsmarknad** bröts en trend: efter att ha sjunkit fem år i rad ökade kostnaderna med 5 miljarder 2002. Kostnaderna för arbetslöshetsersättning minskade marginellt, medan kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder ökade med 2 miljarder. Det nya sysselsättnings- och nyanställningsstödet till kommuner och landsting har kostat 2,6 miljarder. Stödet ges via nedsättning av sociala avgifter.

Kostnaderna för **bistånd och invandring** minskade något till 18,5 miljarder kronor, se också sid 22.

Övriga transfereringar avser bland annat bidrag till kommuner och landsting. Dessa bidrag uppgår till 76 miljarder, om man räknar bort utjämningsbidragen på 24 miljarder. I sin helhet har övriga transfereringar minskat med cirka 9 miljarder 2002. Bidragen till skolväsendet har ökat med 4 miljarder, främst p.g.a. maxtaxan inom barnomsorgen.



Transfereringarna ökade 1998–2002 från 573 till 648 miljarder kronor. Området socialförsäkring har ökat kontinuerligt under perioden medan övriga områden både har ökat och minskat.

Statsskulden minskade med 33 miljarder

Balansräkningen visar värdet av statens tillgångar, skulder och eget kapital. Alla statens tillgångar redovisas i balansräkningen förutom kulturtillgångar, t.ex. museisamlingar. Statsskulden fortsatte att minska, främst till följd av att kronan stärktes, men de totala tillgångarnas värde minskade med 11 miljarder.

Materiella tillgångar har ökat i värde med 13 miljarder. Värdet på Vägverkets pågående nyanläggningar ökade med ungefär 4 miljarder. Statliga väganläggningar och järnvägsanläggningar har ökat med 2,6 miljarder kronor. Pågående projekt för Vägverket är bland annat Södra Länken i Stockholm och Götatunneln i Göteborg, och för Banverket tunneln genom Hallandsåsen. Försvarets militära beredskaps-tillgångar ökade med drygt 3 miljarder, främst till följd av nyanskaffningar.

De finansiella tillgångarna minskade med drygt 7 miljarder, främst för att Riksgäldskontoret minskade sitt innehav av bostadsobligationer med 7,2 miljarder. Detta var bostadsobligationer som erhållits från AP-fonden, och som har lösts in under året.

Utlåning utgörs främst av de studieskulder som Centrala Studiestödsnämnden administrerar, samt den utlåning Riksgäldskontoret har till bland annat statliga bolag och affärsverk.

Statens fordringar har minskat med närmare 13 miljarder kronor. Riksskatteverket har minskat sina fordringar på privatpersoners och företags skattekonton med drygt 6 miljarder. Riksgäldskontoret har minskat sina fordringar som sammanhänger med stats-skuldsförvaltningen med cirka 7 miljarder.

Kortfristiga placeringar utgörs främst av statens aktieinnehav i Nordea, Exportkreditnämndens valuta-depositioner samt Riksgäldskontorets kortsiktiga upplåning.

Nettoförmögenheten visar skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas värde (motsvarar eget kapital i ett företags balansräkning). Eftersom statens skulder är större än tillgångarna är nettoförmögenheten negativ. Nettoförmögenheten förbättrades med 22 miljarder kronor, vilket främst beror på överskottet i resultaträkningen.

Fonder ökade med drygt 4 miljarder, främst beroende på ökade avsättningar till Kärnavfallsfonden, som består av avgifter från kärnkraftsföretagen för att täcka kostnaderna i samband med slutförvaring av använt kärnbränsle.

Avsättningar för pensioner m.m. ökade med närmare 14 miljarder kronor. Posten avser främst pensioner för statligt anställda, vilka ökade med 12 miljarder. Ökningen beror framför allt på att nyintjänad pension ökade och att värdet av pensionerna räknades upp. Vidare har Riksgäldskontoret ökat sina avsättningar för risker i garantiengagemang.

Statsskulden minskade för fjärde året i rad och uppgår nu till 1 121 miljarder. Minskningen under 2002 var 33 miljarder kronor, och det var främst lånen i utländsk valuta som minskade.

Garantiförbindelser är statliga åtaganden som uppstår då staten går i borgen för t.ex. ett privat företags upplåning. Staten garanterar bland annat finansieringen av vissa exportaffärer, infrastrukturinvesteringar och bostadsbyggande. Under 2002 minskade värdet på garantiförbindelserna med 57 miljarder till 693 miljarder kronor. Det beror främst på att de tillfälliga flygförsäkringsgarantierna, som infördes efter attentaten i USA 11 september 2001, upphörde den 30 juni 2002.

Statens balansräkning 2002

miljoner kronor

TILLGÅNGAR	2002-12-31	2001-12-31
Immateriella anläggningstillgångar		
Rättigheter, balanserade utgifter för utveckling, m.m.	2 910	1 976
Materiella anläggningstillgångar		
Beredskapstillgångar, statliga vägar och järnvägar, byggnader, mark, maskiner, inventarier, pågående nyanläggningar, m.m.	311 575	298 767
Finansiella anläggningstillgångar		
Andelar i dotter- och intresseföretag, långfristiga fordringar och värdepapper	205 051	212 384
Utlåning	145 265	150 590
Varulager m.m.		
Förskott till leverantörer, varulager och förråd, pågående arbeten, m.m.	14 216	11 690
Fordringar	49 654	62 337
Periodavgränsningsposter		
Förutbetalda kostnader, upplupna intäkter, m.m.	31 810	30 069
Kortfristiga placeringar		
Värdepapper och andelar	8 828	10 507
Kassa och bank	2 463	4 908
SUMMA TILLGÅNGAR	771 772	783 228
KAPITAL OCH SKULDER		
Nettoförmögenhet	-791 303	-813 612
Fonder	49 072	44 806
Avsättningar för pensioner m.m.	163 043	149 106
Statsskulden	1 121 412	1 154 421
varav lån i Sverige	923 575	931 089
varav lån utomlands	197 837	223 332
Övriga skulder m.m.	138 488	164 829
Periodavgränsningsposter		
Upplupna kostnader, förutbetalda intäkter, m.m.	91 060	83 678
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER	771 772	783 228
Garantiförbindelser	692 924	750 223
Övriga ansvarsförbindelser	8 817	6 154

1,2 miljarder i budgetöverskott

Statsbudgetens utfall blev ett överskott på 1,2 miljarder kronor, vilket är 17,7 miljarder lägre än i den ursprungliga budgeten. Utgiftstaket som riksdagen fastställt klarades.

Statsbudgeten är det viktigaste styrinstrumentet för de statliga finanserna. Redovisningen av statsbudgeten skiljer sig på flera sätt från redovisningen av resultat- och balansräkningarna för staten (se sidan 13 om "Två sätt att redovisa").

Riksdagen beslutar varje år om ett tak för de statliga utgifterna. Utgiftstaket för 2002 fastställdes till 812 miljarder kronor. Utfallet för de takbegränsade utgifterna blev 811,6 miljarder, det vill säga strax under utgiftstaket.

Inkomsterna uppgick till 730,5 miljarder kronor, vilket är 2,2 miljarder lägre än beräknat i den ursprungliga budgeten. Skillnaden beror till stor del på att inkomsterna från försäljning av statens egendom blev betydligt lägre än budgeterat medan skatterna blev högre än budgeterat. Inkomsterna utgörs till cirka 90 procent av skatter.

Utgifterna uppgick till 729,3 miljarder, vilket är 15,4 miljarder mer än budgeterat. Skillnaden beror bland annat på högre utgifter för sjukförsäkring och räntor på statsskulden. Med anledning av de ökade utgifterna fattade riksdagen under 2002 beslut om att tillföra 15,6 miljarder till statsbudgeten.



Utgiftsbeloppet på 729,3 miljarder skiljer sig från det ovannämnda utgiftstaket på 812 miljarder. Det beror på att utgiftstaket även omfattar utgifter för ålderspensionssystemet som ligger utanför statsbudgeten, men inte utgifter för statsskuldräntor.

Skillnaden mellan inkomster och utgifter i statsbudgeten – budgetsaldot – gav ett överskott på 1,2 miljarder kronor (730,5–729,3). Budgetsaldot blev 17,7 miljarder lägre än beräknat i den ursprungliga budgeten.

Utgifterna i statsbudgeten är uppdelade i 27 utgiftsområden. De största utgiftsområdena och deras andel av den totala budgeten återfinns i diagrammet nedan.

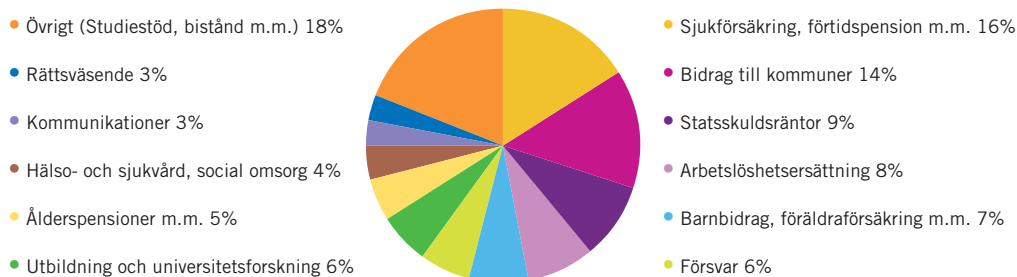
Sex utgiftsområden hade ett utfall 2002 som var mer än 1 miljard högre än budget (inom parentes anges hur mycket som budgeten överskreds och den främsta orsaken till det högre utfallet):

- Invandrare och flyktingmottagning (+1,5 miljarder över budget; fler asylsökande)
- Sjukförsäkring, förtidspensioner m.m. (+4,5 miljarder; högre utgifter för sjukpenning och förtidspension)
- Jord- och skogsbruk, m.m. (+3,1 miljarder; tidigareläggning av arealersättning)
- Arbetsmarknadspolitik, arbetslöshetsersättning (+2,1 miljarder; lönegarantiersättning)
- Bidrag till kommuner (+3,4 miljarder; utjämningsbidrag till kommuner)
- Räntor på statsskulden (+4 miljarder; ändrade låneplaner och svagare kronkurs än beräknat)

Tre utgiftsområden hade utfall år 2002 som var mer än 1 miljard lägre än budget:

- Försvar (-1,2 miljarder under budget, p.g.a. försenade materielleveranser)
- Studiestöd (-1,9 miljarder; lägre antal studerande)
- Avgiften till EU (-2,4 miljarder; överskott i EU:s budget 2001)

Statsbudgetens utgifter – utfall 2002
Totalt 729 miljarder kronor



3 600 fler anställda i staten

Antalet statligt anställda har minskat kontinuerligt de senaste åren. 2002 noterades dock en ökning med 3 600 personer till 215 600, främst inom Universitetssektorn. Jämfört med andra delar av arbetsmarknaden har staten den jämnaste könsfördelningen och den i genomsnitt äldsta personalstyrkan.

Statens anställda utgör cirka 5 procent av alla anställda i landet. 52 procent av dem är män och 48 procent kvinnor. Genomsnittsåldern har ökat under de senaste 5 åren: 54 procent är 35–54 år och 25 procent är äldre än 55 år.

Statens anställda kan delas in i 10 sektorer (se diagram nedan). Universitet, högskolor och forskning är störst av sektorerna med närmare 52 000 anställda

(24 procent). Därefter kommer Rättsväsendet med knappt 38 000 anställda (18 procent) och Arbetsliv, omsorg och utbildning med knappt 35 000 anställda (16 procent).

Under de senaste fem åren har sektorn Affärsverk och infrastruktur minskat med nästan 12 000 personer. Minskningen beror främst på bolagiseringen av SJ 2001 då cirka 9 000 personer följde med till SJ AB. Den sektor som har ökat mest under perioden är Universitet, högskolor och forskning. Ökningen uppgår till drygt 6 000 personer. Försvarssektorn har minskat med knappt 3 000 personer.

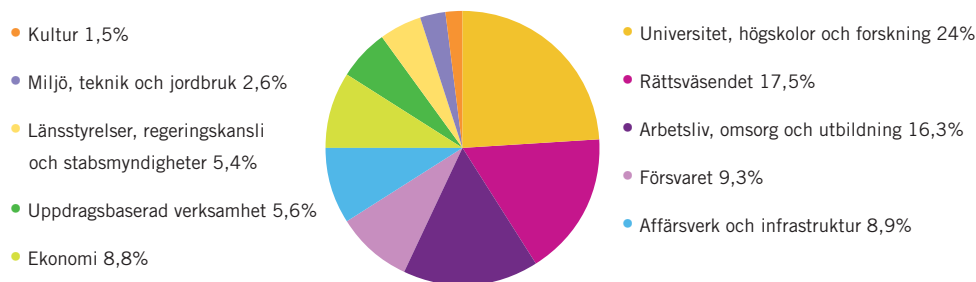
Statens anställda

personer med mer än 40% tjänst

	1998	1999	2000	2001	2002
Män	124 440	123 250	118 042	110 919	112 236
Kvinnor	100 134	101 497	101 256	101 151	103 435
SUMMA	224 574	224 747	219 298	212 070	215 671

Statens anställda 2002 per sektor

Totalt 215 600 anställda



Den sektor som har flest anställda är Universitet, högskolor och forskning, med över 50 000 anställda. Det är också den sektor som har ökat mest.

Drygt 60 statliga bolag

Totalt finns ett sextiototal aktiebolag där staten äger mer än 20 procent. Det arbetar närmare 200 000 personer i dessa bolag, och företagens bokförda värde i staten är 161 miljarder kronor. Staten är dessutom den största ägaren på Stockholmsbörsen. Staten äger företag som är aktiva i verksamheter som spänner från gruvindustri till opera, från fastigheter till spel. Tabellen nedan visar några av de större företagen.

De största bolagen, räknat i bokfört värde, är Vattenfall, TeliaSonera, Förvaltningsaktiebolaget Stattum (som äger Sveaskog), LKAB, Civitas (Vasakronan) och Akademiska Hus (som äger och förvaltar universite-

tens lokaler). De svarar för 71 procent av de statliga bolagens bokförda värde i staten, som totalt är 161 miljarder.

Staten har också betydande ägarandelar i bland annat bank- och finanskoncernen Nordea (18,2 procent ägande) och OM AB (9,5 procent).

En av de viktigaste händelserna under 2002 var samgåendet mellan Telia och den finska teleoperatören Sonera. Vidare har Vattenfalls tillgångar ökat efter förvärv i Tyskland. Assi Domän avnoterades från Stockholmsbörsen i samband med att företaget blev ett helägt dotterbolag till statliga Sveaskog AB.

Större statliga företag 2002

miljoner kronor

	OMSÄTTNING	RÖRELSE- RESULTAT	ANTAL ANSTÄLLDA
Akademiska Hus AB	4 240	1 603	427
ALMI Företagspartner AB	486	-114	512
Apoteket AB	32 026	57	10 827
Civitas Holding AB (Vasakronan AB)	2 943	1 246	336
Green Cargo AB	6 170	-116	3 737
Kungliga Operan AB	367	0	571
Lernia AB	1 837	32	2 606
LKAB	5 186	293	3 078
Posten AB	23 632	29	39 554
Samhall AB	8 557	-36	23 428
SAS AB	64 944	682	35 506
SJ AB	5 711	-707	3 666
SOS Alarm Sverige AB	619	9	790
Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)	1 163	618	388
Sveaskog AB	8 390	1 261	2 433
Swedcarrier AB	2 865	-196	2 279
Svensk Bilprovning AB	1 399	85	2 181
Svensk Kontantförsörjning AB	283	-228	555
Svenska Spel AB	18 240	4 148	1 224
Sveriges Provnings- och forskningsinstitut AB (SP)	469	15	582
Systembolaget AB	19 132	163	3 003
TeliaSonera AB	59 483	-10 895	17 277
Teracom AB	1 778	-199	876
V&S Vin & Sprit AB	9 243	2 037	1 879
Vattenfall AB	101 025	13 363	34 248

Staten ägde den 31 december 2002 100% av företagen ovan, förutom SAS (21,4%), SOS Alarm (50%), Svensk Bilprovning (52%) och TeliaSonera (46%). Nyckeltalen avser företagen totalt, dvs. inte statens andel.

Notiser

Minskad EU-avgift

Under 2002 minskade Sveriges EU-avgift med 2,6 miljarder kronor bland annat på grund av ett överskott i EU:s budget 2000 och 2001.

Totalt betalade Sverige cirka 20,6 miljarder kronor i olika avgifter till EU under 2002, bland annat avgift baserad på Sveriges BNI (bruttonationalinkomst), moms baserad avgift och tullavgifter. EU betalade drygt 9,3 miljarder kronor till Sverige 2002, främst i form av jordbruksbidrag, regionala stöd och arbetsmarknadsstöd.

Nettobetalingarna från Sverige till EU blev därmed 11,3 miljarder kronor, en minskning med 3,4 miljarder jämfört med 2001.



Avgifter och bidrag från EU

miljoner kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
EU-avgifter	20 935	20 884	22 295	23 272	20 648
EU-bidrag	9 613	9 297	9 032	8 485	9 307
Nettoflöde till EU	11 322	11 587	13 263	14 787	11 341

Biståndet 17 miljarder

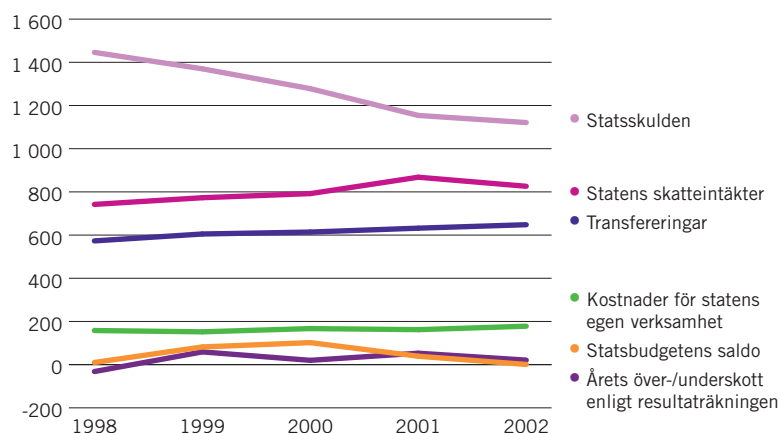
Riksdagen har angett som mål att biståndet år 2002 ska uppgå till 0,74 procent av BNI (bruttonationalinkomsten). Utgifterna för det internationella biståndet uppgick preliminärt till 17 miljarder kronor 2002, vilket innebär att biståndet blev 0,73 procent av BNI.

Biståndet via Sida minskade något jämfört med 2001, främst beroende på lägre kostnader för biståndskrediter. Även vissa internationella bidrag minskade. Kostnaderna för mottagning av asylsökande ökade på grund av ökat antal asylsökande och längre handläggningstider för asylärenden.

Fler ersatta sjukdagar

Antalet ersatta sjukdagar fortsatte att öka 2002. Jämfört med året innan var ökningen 7 procent. Under 2002 erhöll drygt 860 000 personer ersättning från sjukförsäkringen. Nästan två tredjedelar var kvinnor. Anledningen till den fortsatta ökningen av antalet ersatta sjukdagar kan vara det förbättrade läget på arbetsmarknaden: ju fler som arbetar, desto fler omfattas av sjukförsäkringen. Totalt ersattes 98,7 miljoner sjukdagar under 2002.

Några nyckeltal 1998–2002
miljarder kronor



Nyckeltal 1998-2002

Statsskulden har minskat med 325 miljarder kronor sedan 1998. Överföringen av medel från AP-fonden och resultaträkningens överskott är de viktigaste förklaringarna till detta. Skatteintäkterna har ökat för att sedan minska 2002. Transfereringarna har ökat med 75 miljarder kronor. Kostnaderna för statens egen verksamhet (personal, lokaler och övrig drift), har ökat med 20 miljarder kronor över hela perioden. Statsbudgetens saldo har varit positivt under fem år i följd.



Denna broschyr bygger huvudsakligen på innehållet i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2002 (skr. 2002/03:101). Dessutom innehåller den redovisningar av några för regeringen viktiga verksamhetsmål.

Skrivelsen Årsredovisningen för staten 2002 kan beställas från Riksdagens tryckeriexpedition, telefon: 08-786 58 10. Fler exemplar av denna broschyr beställs från Finansdepartementet, telefon: 08-405 40 40 eller e-post: info@finance.ministry.se



REGERINGSKANSLIET

Finansdepartementet

103 33 Stockholm, Telefon 08-405 40 40
www.finans.regeringen.se
info@finance.ministry.se